

Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова науково-методичної
ради НУВГП

_____ Олег ЛАГОДНЮК

«___» _____ 2020

07-03- 16S

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

SYLLABUS

academic discipline

***Давня та середньовічна
історія України***

***ANCIENT AND MEDIEVAL
HISTORY OF UKRAINE***

Шифр за ОП

OK 23

Code in Educational Program

Освітній рівень:
перший (бакалаврський)

Educational level:
first (bachelor's)

Галузь знань
Освіта / Педагогіка

01

Field of knowledge:
Education / Pedagogy

Спеціальність
Середня освіта (Історія)

014.03

Field of study:
Secondary education (History)

Освітня програма:
Середня освіта (Історія)

Educational Program:
Secondary education (History)

Силабус навчальної дисципліни «Давня та середньовічна історія України» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) освітнього ступеня, спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)» освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» Рівне. НУВГП. 2020. стор. 29

ОПП на сайті університету: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/18927>

Розробники силабусу:

Олексін Юрій Петрович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри суспільних дисциплін,

Шевчук Тамара Євгенівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін.

Силабус схвалений на засіданні кафедри

Протокол № 1 від “ 09 ” вересня 2020 року

Завідувач кафедри: *Олексін Ю.П. д.п.н, професор.*

Керівник ОП «Середня освіта (Історія)» Олексін Ю.П. д.п.н, професор.

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІЕМ

Протокол № ____ від “ ____ ” _____ 20__ року

Голова науково-методичної ради з якості ННІЕМ: Ковшун Н.Е., *д.е.н., професор*

СЗ №-4858 в ЕДО.

© Олексін Ю.П.,
Шевчук Т.Є. 2020
© НУВГП, 2020

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ*

Ступінь вищої освіти	<i>бакалавр</i>
Освітня програма	<i>Середня освіта (Історія)</i>
Спеціальність	<i>014.03 Середня освіта (Історія)</i>
Рік навчання,	<i>1</i>
семестр	<i>1</i>
Кількість кредитів	<i>4</i>
Лекції:	<i>24 годин</i>
Практичні заняття:	<i>22 години</i>
Самостійна робота:	<i>74 годин</i>
Курсова робота:	<i>ні</i>
Форма навчання	<i>денна</i>
Форма підсумкового контролю	<i>іспит</i>
Мова викладання	<i>українська</i>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА*

ПРОФАЙЛ ЛЕКТОРА

Олексін Юрій Петрович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри суспільних дисциплін ,

Вікіситет

<https://cutt.ly/df4yiPQ>

ORCID

<https://orcid.org/0000-0002-6688-5193>

Як комунікувати

y.p.oleksin@nuwm.edu.ua

тел. 067-362-51-23

Актуальні оголошення на сторінці дисципліни в системі MOODLE

Шевчук Тамара Євгенівна, к. п. н., доцент кафедри суспільних дисциплін

Вікіситет	wiki.nuwm.edu.ua/index.php/
ORCID	https://orcid.org/0000-0003-2865-2839
Як комунікувати	t.ie.shevchuk@nuwm.edu.ua , тел. 0973347899 Актуальні оголошення на сторінці дисципліни в системі MOODLE

ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація
навчальної дисципліни,
в т.ч. мета та цілі

При підготовці кваліфікованих вчителів історії нормативна навчальна дисципліна “Давня та середньовічна історія України” покликана озброїти студентів знаннями про основні тенденції та напрямки розвитку українських земель у давню і середньовічну добу, сформувати у студентів загальні і фахові компетентності, комплекс знань та умінь для застосування в професійній освітній діяльності.

Хронологічно й тематично курс охоплює час від найдавніших часів до середини XVI ст. Програма дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Найдавніша історія України. Давні слов'яни на території етнічних земель України.
2. Політична історія та соціально-економічний розвиток Київської Русі (IX- початок XII ст.).
3. Галицько-Волинська держава.
4. Політичний та соціально-економічний розвиток українських земель в складі Великого князівства литовського (друга половина XIV - перша половина XVI ст.)

Силабус навчальної дисципліни «Давня та середньовічна історія України» включає відомості, що поглиблюють і доповнюють зміст навчальних предметів з історії первісного суспільства, історичної географії, археології, антропології, етнографії тощо. Курс є базовим для вивчення таких дисциплін

як «Історія України в XVI - XVIII ст.»), «Історія України в XIX ст.», «Історія середніх віків», «Історія слов'янських народів»; «Історіографія історії України», «Історія української культури» та ін.

Вивчення дисципліни дає можливість зрозуміти зміст, характер та особливості історичного розвитку України в давню і середньовічну добу і безпосередньо впливає на формування наукового світогляду студентів.

Метою викладання дисципліни є формування стійкої системи знань про зародження і закономірності розвитку людського суспільства на території українських етнічних земель від найдавніших часів до середини XVI ст., набуття студентами практичних навичок системного розгляду історичних перетворень, політичних, соціально-економічних, культурних та релігійних процесів, що відбувались у давню і середньовічну добу, їх об'єктивну обумовленість, взаємозв'язки та взаємозалежності; вироблення умінь добирати та орієнтуватися в історичній інформації та застосовувати знання з даного предмету у професії вчителя історії і суспільствознавчих дисциплін.

Завдання дисципліни:

- ознайомити студентів із політичною, соціально-економічною, культурною, релігійною історією України від найдавніших часів до середини XVI ст.;
- сформувати розуміння цивілізаційної значущості давнього і середньовічного періодів в історії України;
- сформувати у студентів здатність здійснювати історичний аналіз, реконструкцію історичних подій, явищ, процесів, історичне прогнозування та інтерпретацію історичних фактів;
- сприяти формуванню науково-теоретичного мислення студентів першого року навчання;
- вироблення навичок добирати та орієнтуватися в історичній інформації;
- сприяти формуванню у майбутніх вчителів почуття патріотизму, національної гідності, об'єктивності в оцінці подій і фактів історії України.
- підготувати студентів до реалізації основних завдань сучасної шкільної історичної освіти, сформувати практичні уміння використовувати отримані знання з давньої і середньовічної історії України у професійній і соціальній діяльності.

Використовуються такі методи викладання та технології: обговорення, диспути, презентації, міні-лекції, ситуаційні дослідження, моделювання професійної діяльності тощо.

Посилання на розміщення навчальної дисципліни на навчальній платформі Moodle

<https://cutt.ly/ff4yjGw>

Компетентності

ЗК 01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, культури, техніки і технологій.

ФК 05. Здатність до аналізу та синтезу першоджерел та наукових відомостей з історії України та краєзнавчих досліджень для використання у практичній професійній діяльності; вміння характеризувати видатні історичні постаті, розуміти роль та місце людини в історичному процесі.

ФК 08. Володіти ґрунтовними знаннями з давньої та середньовічної вітчизняної історії з метою перенесення їх у площину шкільного навчального предмета «Історія України».

Програмні результати навчання

ПРН 14. Застосовувати знання з дисциплін по історії Стародавнього Світу та стародавньої історії України у професійній діяльності вчителя й інтегрувати їх базові засади в історичних дослідженнях.

ПРН 15. Вміти аналізувати сучасні історіографічні концепції у розумінні середньовіччя і феодалізму; характеризувати джерела формування давньої та середньовічної цивілізації; аналізувати основні етапи її розвитку; аналізувати особливості матеріального життя та суспільних відносин епохи середньовіччя; виділяти причини і наслідки історичних подій середньовічної історії світу та середньовічної історії України; оцінювати факти давньої та середньовічної історії, оперувати ними; характеризувати видатні історичні постаті, розуміти роль та місце людини в історичному процесі.

Перелік соціальних, «м'яких» навичок

Здатність логічно обґрунтовувати свою позицію, здатність до навчання, комунікативні навички, здатність дотримуватись норм професійної етики, навички ефективної роботи у

(soft skills) колективі, уміння налагоджувати контакти у сфері професійної діяльності, уміння слухати і запитувати, формування власної думки та прийняття рішення тощо.

Структура навчальної дисципліни

Зазначено нижче в таблиці

Методи оцінювання та структура оцінки

Для досягнення цілей та завдань курсу студентам потрібно вчасно виконати індивідуальні, самостійні завдання до семінарських занять, вчасно здати модульні контролю знань.

Викладач проводить оцінювання індивідуальних завдань студентів шляхом аналітичного дослідження разом із студентом. Також, студент під керівництвом викладача самостійно оцінює свою роботу.

За вчасне та якісне виконання практичних та індивідуальних робіт, здобувач вищої освіти отримує такі **обов'язкові** бали:

50 балів за усні та письмові завдання

10 балів за наукову роботу

Всього поточна складова оцінювання: 60

Модульна складова оцінювання:

Модульний контроль №1: 20

Модульний контроль №2: 20

Всього модульна складова оцінювання: 40

Дисципліна закінчується екзаменом, тому результати складання модульних контролів можуть зараховуватись як підсумковий контроль

Разом: 100

Студенти можуть отримати **додаткові** бали за: виконання рефератів, есе дослідницького характеру, наукових тез або статей за темою курсу, участь в університетській, всеукраїнській олімпіаді з історії, Всеукраїнській науково-практичній конференції «Суспільні дисципліни як засіб формування цивілізаційної компетентності здобувачів освіти», яка щорічно проводиться кафедрою суспільних дисциплін НУВГП.

Додаткові бали студентам також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

Модульний контроль проходить у формі тестування. У тесті 30 запитань різної складності: рівень 1 – 26 запитань по 0,5 бали (13 балів), рівень 2 – 2 запитань по 2 бали (4 бали), рівень 3 – 1 запитання по 3 бали (3 бали). Усього – 20 балів.

Лінк на нормативні документи, що регламентують

проведення поточного та підсумкового контролів знань студентів, можливість їм подання апеляції:
<http://nuwm.edu.ua/strukturni-pidrozdzili/navch-nauk-tsentru-nezalezhnogo-otsiniuvannia-znan/dokumenty>

Місце навчальної дисципліни в освітній траєкторії здобувача вищої освіти	Вивчення курсу передбачає наявність базових знань із історичних дисциплін: шкільний курс «Історія України», «Історія первісного суспільства», «Вступ до спеціальності»; а також роботу над вивченням спеціальної літератури.
Поєднання навчання та досліджень	<p>Студенти мають можливість додатково отримати бали за виконання індивідуальних завдань дослідницького характеру, а також можуть бути долучені до написання та опублікування наукових статей з тематики курсу.</p> <p>В освітньому процесі використовуються наукові досягнення викладачів курсу (Олексін Ю.П., Кочубей А.В., Сокаль В.А., Шевчук Т.Є., Якубовська С.С., Глава 8. Особливості підготовки викладачів закладу вищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства. // Наукове оточення сучасної людини: економіка і торгівля, менеджмент і маркетинг, туризм і рекреація, освіта і педагогіка, філологія, мовознавство і літературознавство, юридичні та політичні науки. Книга 3. Часть 2: серія монографій / [авт.кол. : І.Я. Львович, Г.А. Мохорєв, Ю.П. Олексін, М.М. Сас, Н.М. Сирота та ін.]. - Одеса: КУПРІЄНКО СВ, 2020 - 157 с.: ил., табл. - (Серія «Наукове оточення сучасної людини»; №3). – С. 67-77, 149-150.; Бойко А.В., Олексін Ю.П. Теоретичні засади управління навчальною практикою у закладах фахової перед вищої освіти (на прикладі коледжу економічної спрямованості) // Суспільні дисципліни як засіб формування цивілізаційної компетентності здобувачів освіти: Матеріали III Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (м. Рівне, 18 - 19 травня 2020 р.) / Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту НУВГП. – Рівне, 2020. – 148 с., - С.12-18.)</p> <p>В освітньому процесі використовуються також наукові досягнення викладача Шевчук Т.Є., що опубліковані у наукових фахових виданнях: «Особливості державної конфесійної політики Польщі в міжвоєнний період», «Українська освіта і шкільництво на Холмщині і Підляшші» та інші.)</p> <p>https://cutt.ly/DghMKAy</p>

ресурси	<p>[Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.osvita.org.ua/iresource/?cmd=cat&num=4&ctg=20</p> <p>2. Національна бібліотека ім. В.І. Вернацького / [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/</p> <p>3. Наукова бібліотека НУВГП (м.Рівне, вул. Олексі Новака, 75) / [Електронний ресурс] Режим доступу: http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka(інформаційні ресурси у цифровому репозиторії)</p> <p>4. Освіта.UA: Освіта в Україні та за кордоном / [Електронний ресурс] Режим доступу: http://osvita.ua/</p> <p>5. Вища освіта / [Електронний ресурс] Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/</p> <p>6. Обласна наукова бібліотека (м.Рівне, майдан Короленка,6 / [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.lib.rv.ua/</p> <p>7. Рівненська централізована бібліотечна система (м.Рівне, вул. Київська,44)/ [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.cbc.rv.ua/.</p> <p>8. Цифровий репозиторій НУВГП. URL: http://ep3.nuwm.edu.ua/view/shufr/</p>
---------	--

ПРАВИЛА ТА ВИМОГИ (ПОЛІТИКА)*

Дедлайни та перескладання	<p><i>Ліквідація академічної заборгованості здійснюється згідно з «Порядком ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП», http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/. Згідно з цим документом і реалізується право студента на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі.</i></p> <p><i>Перездача модульних контролів здійснюється згідно з http://nuwm.edu.ua/struktturni-pidrozdili/navch-nauk-tsentr-nezaleznoho-otsiniuvannia-znan/dokumenti.</i></p> <p><i>Оголошення стосовно дедлайнів здачі та перездачі оприлюднюються на сторінці MOODLE https://exam.nuwm.edu.ua/</i></p>
Правила академічної доброчесності	<p><i>За списування під час проведення модульного контролю чи підсумкового контролю, студент <u>позбавляється подальшого права</u> здавати матеріал і у нього виникає академічна заборгованість.</i></p> <p><i>За списування під час виконання окремих завдань студенту <u>знижується оцінка</u> у відповідності до ступеня порушення академічної доброчесності.</i></p> <p><i>Документи стосовно академічної доброчесності (про плагіат, порядок здачі курсових робіт, кодекс честі студентів, документи Національного агентства стосовно</i></p>

добročесності) наведені на сторінці ЯКІСТЬ ОСВІТИ сайту НУВГП - <http://nuwm.edu.ua/sp/akademichna-dobrochesnistj>

Вимоги до відвідування	<p>Студенту не дозволяється пропускати заняття без поважних причин. Якщо є довідка про хворобу чи іншу поважну причину то студенту не потрібно відпрацьовувати пропущене заняття.</p> <p>Студент має право оформити індивідуальний графік навчання згідно з відповідним положенням http://ep3.nuwm.edu.ua/6226/</p> <p>У разі об'єктивних причин пропуску занять студенти можуть самостійно вивчити пропущений матеріал на платформі MOODLE https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=341</p> <p>Здобувачі без обмежень можуть на заняттях використовувати мобільні телефони та ноутбуки.</p>
------------------------	--

Неформальна та інформальна освіта	<p>Студенти мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного положення http://nuwm.edu.ua/sp/neformalna-osvita.</p> <p>Зокрема, студенти можуть самостійно на платформі AXDRAFT опанувати матеріал одного із завдань вагою 15 балів за посиланням business.axdraft.com</p> <p>Також студенти можуть самостійно на платформах Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших опановувати матеріал для перезарахування результатів навчання. При цьому важливо, щоб знання та навички, що формуються під час проходження певного онлайн-курсу чи його частин, мали зв'язок з очікуваними навчальними результатами даної дисципліни/освітньої програми та перевірялись в підсумковому оцінюванні.</p>
-----------------------------------	--

ДОДАТКОВО

Правила отримання зворотної інформації про дисципліну*	<p>Щосеместрово студенти заохочуються пройти онлайн опитування стосовно якості викладання та навчання викладачем даного курсу та стосовно якості освітнього процесу в НУВГП.</p> <p>За результатами анкетування студентів викладачі можуть покращити якість навчання та викладання за даною та іншими дисциплінами.</p> <p>Результати опитування студентам надсилають обов'язково.</p> <p>Порядок опитування, зміст анкет та результати</p>
--	---

анкетування здобувачів минулих років та семестрів завантажені на сторінці «ЯКІСТЬ ОСВІТИ»:

<http://nuwm.edu.ua/porjadok-opituvannja>

<http://nuwm.edu.ua/sp/anketuvannja>

<http://nuwm.edu.ua/sp/rezultati-opituvannja>

Оновлення*	<p>За ініціативою викладача зміст даного курсу оновлюється щорічно, враховуючи зміни в законодавстві України, результати наукових історичних досліджень, професійної діяльності, досвід зарубіжних країн стосовно організації професійної діяльності фахівців в історичній галузі.</p> <p>При викладанні даної дисципліни враховано вимоги Закону України “Про вищу освіту” та нормативні документи щодо організації освітнього процесу в ЗВО.</p> <p>Студенти також можуть долучатись до оновлення дисципліни шляхом подання пропозицій викладачів стосовно новітніх змін в історичній галузі. За таку ініціативу студенти можуть отримати додаткові бали.</p>
Навчання осіб з інвалідністю	<p>Документи та довідково-інформаційні матеріали стосовно організації навчального процесу для осіб з інвалідністю доступно за посиланням http://nuwm.edu.ua/sp/dlja-osib-z-invalidnistju</p> <p>У випадку навчання таких категорій здобувачів освітній процес даного курсу враховуватиме, за можливістю, усі особливі потреби здобувача.</p> <p>Викладач та інші здобувачі даної освітньої програми максимально сприятимуть організації навчання для осіб з інвалідністю та особливими освітніми потребами.</p>
Практики, представники бізнесу, фахівці, залучені до викладання	<p>До викладання курсу долучені викладачі Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти</p>

* пункти, які обов'язково потрібно заповнити

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лекцій 24 год	Прак. 22 год	Самостійна робота 74 год
<p>РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – ПРН 14.</p> <p>Застосовувати знання з дисциплін по стародавній історії України у професійній діяльності вчителя й інтегрувати їх базові засади в історичних дослідженнях.</p>		

Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Визначити науковий апарат дослідження. Оволодіти ґрунтовними знаннями з давньої та середньовічної вітчизняної історії з метою перенесення їх у площину шкільного навчального предмета «Історія України».
Методи та технології навчання	Міні-лекції, презентації, тренінги, семінар-обговорення, моделювання професійної діяльності.
Засоби навчання	Мультимедіа-, проекційна апаратура, інформаційно-комунікаційні системи, роздаткові друковані матеріали

**За поточну (практичну)
складову оцінювання - 5 балів**

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – ПРН 14.

Вміти інтерпретувати джерела з давньої та середньовічної історії України

Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Визначати види історичних джерел та наукової літератури відповідно до основних правил їх бібліографічного опису на прикладі дисципліни, що вивчається. Вибрати тему наукового дослідження з давньої та середньовічної історії.
Методи та технології навчання	Міні-лекції, презентації, тренінги, моделювання професійної діяльності
Засоби навчання	Мультимедіа-, проекційна апаратура, інформаційно-комунікаційні системи, роздаткові друковані матеріали

**За поточну (практичну)
складову оцінювання — 5 балів**

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – ПРН 14.

**Вміти аналізувати сучасні історіографічні концепції у розумінні
стародавнього часу, середньовіччя і феодалізму**

Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Оцінювати факти давньої та середньовічної історії, оперувати ними, працювати з стародавніми та середньовічними першоджерелами, на основі висновків пояснювати концепції.
Методи та технології навчання	Міні-лекції, презентації, тренінги, обговорення, рольові ігри, ситуаційні дослідження
Засоби навчання	Мультимедіа-, проекційна апаратура, інформаційно-комунікаційні системи, роздаткові друковані матеріали

**За поточну (практичну)
складову оцінювання - 5 балів**

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – ПРН 15.

Знати політичну та соціально-економічну історію України від найдавніших часів до середини XVI ст.

Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Ознайомити здобувачів з історичними фактами, подіями, явищами, персоналіями, історичними закономірностями розвитку українського суспільства від найдавніших часів до середини XVI ст., аналізувати основні етапи її розвитку, створити табличні і графічні зображення періодизацій.
Методи та технології навчання	Міні-лекції, презентації, обговорення, семінар-диспут, ситуаційні дослідження, моделювання професійної діяльності
Засоби навчання	Мультимедіа-, проекційна апаратура, Інформаційно-комунікаційні системи, роздаткові друковані матеріали

**За поточну (практичну)
складову оцінювання – 5 балів**

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – ПРН 15.

Вміти оцінювати та аналізувати особливості матеріального життя та суспільних відносин епохи давньої та середньовічної історії

Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Скласти табличний варіант давньої історії, схематично зобразити найважливіші події найдавнішої історії українських земель із особливостями матеріального життя та суспільних відносин.
Методи та технології навчання	Міні-лекції, обговорення, ситуаційні дослідження, моделювання професійної діяльності
Засоби навчання	Мультимедіа-, проекційна апаратура, Інформаційно-комунікаційні системи, роздаткові друковані матеріали

**За поточну (практичну)
складову оцінювання - 5 балів**

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – ПРН 15.

Знати культурну та релігійну історію України від найдавніших часів до середини XVI ст.

Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Підготувати розгорнутий варіант (презентації, реферати, есе та ін.) характеристики релігійного життя найдавніших жителів України з використанням першоджерел. Вміти давати аналіз культурного розвитку народів, що населяли українські землі від найдавніших часів до середини XVI ст.
--	---

Методи та технології навчання	Міні-лекції, обговорення, диспути, моделювання професійної діяльності, ситуаційні дослідження
Засоби навчання	Мультимедіа- проекційна апаратура, інформаційно-комунікаційні системи, роздаткові друковані матеріали
За поточну (практичну) складову оцінювання - 5 балів	За модульний (теоретичний) контроль знань (ПРН 14) модуль 1 - 20 балів
РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – ПРН 15. Вміти виділяти причини і наслідки історичних подій давньої та середньовічної історії України	
Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	На основі аналізу першоджерел та сучасної наукової літератури вміти прослідковувати причинно-наслідкові зв'язки історичних подій давньої та середньовічної історії України. Підготувати презентацію на одну із тем «Давньої та середньовічної історії України» для міні-лекції.
Методи та технології навчання	Міні-лекції, презентації, обговорення, ситуаційні дослідження
Засоби навчання	Мультимедіа- проекційна апаратура, інформаційно-комунікаційні системи, роздаткові друковані матеріали
За поточну (практичну) складову оцінювання – 5 балів	
РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – ПРН 15. Знати і розуміти проблему походження слов'ян та українського народу	
Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	З'ясувати основні питання пов'язані з проблемою походження українського народу; показати механізм формування державності у східних слов'ян і сформулювати об'єктивне уявлення про основні етапи історичного розвитку Давньоруської держави, визначити її роль і місце в історії українського народу. Підготувати презентації на обрані теми.
Методи та технології навчання	Міні-лекції, презентації, обговорення, ситуаційні дослідження
Засоби навчання	Мультимедіа- проекційна апаратура, інформаційно-комунікаційні системи, роздаткові друковані матеріали
За поточну (практичну) складову оцінювання - 5 балів	
РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – ПРН 15. Знати і розуміти основні етапи розвитку Давньоруської та Галицько-	

Волинської держав.	
Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Сформувати у студентів здатність здійснювати історичний аналіз, реконструкцію історичних подій, явищ, процесів, історичне прогнозування та інтерпретацію історичних фактів періоду Давньоруської та Галицько-Волинської держав. Підібрати джерельну базу власного дослідження на обрану тему.
Методи та технології навчання	Міні-лекції, презентації, обговорення, ситуаційні дослідження
Засоби навчання	Мультимедіа- проекційна апаратура, інформаційно-комунікаційні системи, роздаткові друковані матеріали
За поточну (практичну) складову оцінювання - 5 балів	
РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – ПРН 15.	
Оцінювати факти давньої та середньовічної історії, оперувати ними.	
Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Обґрунтувати власні погляди на проблемні питання окресленого періоду; виявляти та використовувати міжпредметні інтегративні зв'язки для комплексного дослідження ключових проблем історії України у давні часи та добу середньовіччя.
Методи та технології навчання	Міні-лекції, презентації, обговорення, ситуаційні дослідження
Засоби навчання	Мультимедіа- проекційна апаратура, інформаційно-комунікаційні системи, роздаткові друковані матеріали
За поточну (практичну) складову оцінювання - 5 балів	
РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – ПРН 15.	
Вміти характеризувати видатні історичні постаті, розуміти роль та місце людини в історичному процесі.	
Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Характеризувати видатні історичні постаті давньої та середньовічної історії України, зокрема князів Аскольда і Діра, Олега, Ігоря, Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Володимира Мономаха, короля Данила Романовича, Нестора-літописця, Антонія Печерського та ін. і розуміти роль та місце людини в історичному процесі. Провести лекцію-конференцію по видатних історичних постатях давньої та середньовічної історії України (підготовка виступів, презентацій,

	рефератів, есе та ін.)
Методи та технології навчання	Міні-лекції, презентації, обговорення, ситуативні дослідження
Засоби навчання	Мультимедіа- проекційна апаратура, інформаційно-комунікаційні системи, роздаткові друковані матеріали
За поточну (практичну) складову оцінювання - 5 балів	
РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – ПРН 15.	
Самостійно висловлювати власні судження щодо соціально-політичних явищ, процесів і тенденцій в історії давньої та середньовічної України, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості	
Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	За раніше обраною науковою темою по курсу підготувати звіт у вигляді або статті у студентський збірник, презентації для обговорення на семінарі, виступу на студентській конференції чи ін.
Методи та технології навчання	Міні-лекції, презентації, обговорення, ситуативні дослідження
Засоби навчання	Мультимедіа- проекційна апаратура, інформаційно-комунікаційні системи, роздаткові друковані матеріали
	За модульний (теоретичний) контроль знань (ПРН 15), модуль 2 - 20 балів
Усього за дисципліну	100

*для екзаменаційних дисциплін співвідношення поточного (практичного) та модульного (підсумкового) контролів - 60 та 40

ЛЕКЦІЙНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

ЗМ 1. Найдавніша історія України		
Тема 1. Давня та середньовічна історія України як складова частина української історії.		
Результати навчання	Кількість годин: лекції – 3 практ. - 2	Література: 1. Абашина Н., Козак Д., Синиця Є., Терпиловський Р. Давні слов'яни. Археологія та історія: навчальний посібник. Київ : Стародавній світ, 2012. 366 с. 2. Александрович В. С., Войтович Л. В. Король Данило Романович. Славені постаті Середньовіччя. Вип. 3. Біла Церква: Вид. Пшонківський О. В., 2013. 240 с. 3. Артамонов М.І. Кімерійська проблема. Археологія. 1973. № 9. С. 3-15. 4. Археологія давніх слов'ян: дослідження і матеріали / за ред. Д. Н. Козак. Київ, 2004. 336 с. 5. Асеев Ю.С. Джерела. Мистецтво Київської Русі. Київ: Мистецтво, 1980. 213 с. 6. Баран В., Баран Я. Історичні витоки українського народу. Київ : Генеза, 2005. 208 с.
ПРН 14		

		<p>7. Баран В.Д. Походження українського народу. Київ, 2002. 194 с.</p> <p>8. Баран В.Д. Становлення ранньосередньовічних слов'янських культур та основні шляхи розселення слов'ян. Записки НТШ. Львів, 1993. Т.225. С. 59-86.</p> <p>9. Бодрухін В. Феодальна роздробленість і еволюція державності (XII-XIII ст.). Пам'ять століть. 2000. № 4. С.26-30.</p> <p>10. Бунятян К. П. Давнє населення України: навчальний посібник. Київ : Либідь, 2019. 228 с.</p> <p>11. Бурдо Н. Б. Населення раннього етапу Трипільської культури межиріччя Дністра і Південного Бугу. Київ, 2003. 267 с.</p> <p>12. Відейко М. Ю. Трипільська цивілізація. 2.вид. Київ : Академперіодика, 2013. 184 с.</p> <p>13. Відейко М. Ю. Шляхами трипільського світу. Київ : Наш час, 2017. 296 с.</p> <p>14. Давня історія України: в 3-х томах. Голова ред. кол. П.П. Толочко. Київ : Наукова думка. Том 1: Первісне суспільство / Відповід. ред. В.Н. Станко. 2017. 560 с.</p> <p>15. Залізняк Л. Від склавинів до української нації. Київ : 2014. 256 с.</p> <p>16. Залізняк Л. Нариси стародавньої історії України. Київ : Абрис, 2004. 255 с.</p> <p>17. Залізняк Л. Первісна історія України. Київ, 1999. 264 с.</p> <p>18. Автореферати дисертацій – http://www.lib.ua-ru.net/dissertation/code-07.00.04.html</p> <p>19. http://www.hrono.ru/libris/lib_g/gudz2.php</p> <p>20. Русь Середньовічна (історичний інтернет-альманах) – http://medievalrus.narod.ru/5.http://oldwww.history.kemsu.ru/ISV/Vasutin/Slavyane/LIST2.</p> <p>21. Інститут археології Національної Академії наук України – http://www.iananu.kiev.ua/</p>	
--	--	--	--

Опис
теми

Предмет, завдання, хронологічні межі, джерела вивчення, методологічні основи вивчення курсу “Давня і середньовічна історія України”. Українські землі в період палеоліту та мезоліту. Найдавніші землероби та скотарі на території України. Неолітична революція. Племена енеолітичної доби.

Тема 2. Стародавнє населення України.

Результати навчання	Кількість годин: лекції – 3 ПРН 14 практик. - 2	<p>Література:</p> <p>1. Абашина Н., Козак Д., Синиця Є., Терпиловський Р. Давні слов'яни. Археологія та історія: навчальний посібник. Київ : Стародавній світ, 2012. 366 с.</p> <p>2. Александрович В. С., Войтович Л. В. Король Данило Романович. Славені постаті Середньовіччя. Вип. 3. Біла Церква: Вид. Пшонківський О. В., 2013. 240 с.</p> <p>3. Артамонов М.І. Кіммерійська проблема. Археологія. 1973. № 9. С. 3-15.</p> <p>4. Археологія давніх слов'ян: дослідження і матеріали / за ред. Д. Н. Козак. Київ, 2004. 336 с.</p> <p>5. Асєєв Ю.С. Джерела. Мистецтво Київської Русі. Київ: Мистецтво, 1980. 213 с.</p> <p>6. Баран В., Баран Я. Історичні витоки українського народу. Київ :</p>	
---------------------	---	--	--

		<p>Гене́за, 2005. 208 с.</p> <p>7. Баран В.Д. Походження українського народу. Київ, 2002. 194 с.</p> <p>8. Баран В.Д. Становлення ранньосередньовічних слов'янських культур та основні шляхи розселення слов'ян. Записки НТШ. Львів, 1993. Т.225. С. 59-86.</p> <p>9. Бодрухін В. Феодальна роздробленість і еволюція державності (XII-XIII ст.). Пам'ять століть. 2000. № 4. С.26-30.</p> <p>10. Бунятян К. П. Давнє населення України: навчальний посібник. Київ : Либідь, 2019. 228 с.</p> <p>11. Бурдо Н. Б. Населення раннього етапу Трипільської культури межиріччя Дністра і Південного Бугу. Київ, 2003. 267 с.</p> <p>12. Відейко М. Ю. Трипільська цивілізація. 2.вид. Київ : Академперіодика, 2013. 184 с.</p> <p>13. Відейко М. Ю. Шляхами трипільського світу. Київ : Наш час, 2017. 296 с.</p> <p>14. Давня історія України: в 3-х томах. Голова ред. кол. П.П. Толочко. Київ : Наукова думка. Том 1: Первісне суспільство / Відповід. ред. В.Н. Станко. 2017. 560 с.</p> <p>15. Залізняк Л. Від склавинів до української нації. Київ : 2014. 256 с.</p> <p>16. Залізняк Л. Нариси стародавньої історії України. Київ : Абрис, 2004. 255 с.</p> <p>17. Залізняк Л. Первісна історія України. Київ, 1999. 264 с.</p> <p>18. Автореферати дисертацій – http://www.lib.ua-ru.net/dissertation/code-07.00.04.html</p> <p>19. http://www.hrono.ru/libris/lib_g/gudz2.php</p> <p>20. Русь Середньовічна (історичний інтернет-альманах) – http://medievalrus.narod.ru/5. http://oldwww.history.kemsu.ru/ISV/Vasutin/Slavyane/LIST2.</p> <p>21. Інститут археології Національної Академії наук України – http://www.iananu.kiev.ua/</p>	
Опис теми	<p>Епоха мезоліту на території України. Неоліт. Передумови, суть та наслідки “неолітичної революції”. Епоха міді та бронзи, залізна доба на території України. Трипільська та інші археологічні культури енеоліту. Кіммерійці, скіфи, сармати на території України. Античні держави Північного Причорномор'я.</p>		
<p>Тема 3. Давні слов'яни. Виникнення держави у східних слов'ян.</p>			
Результати навчання	<p>Кількість годин: лекції – 2 ПРН 14 практик. - 2</p>	<p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> Абашина Н., Козак Д., Синиця Є., Терпиловський Р. Давні слов'яни. Археологія та історія: навчальний посібник. Київ : Стародавній світ, 2012. 366 с. Александрович В. С., Войтович Л. В. Король Данило Романович. Славетні постаті Середньовіччя. Вип. 3. Біла Церква: Вид. Пшонківський О. В., 2013. 240 с. Артамонов М.І. Кіммерійська проблема. Археологія. 1973. № 9. С. 3-15. Археологія давніх слов'ян: дослідження і матеріали / за ред. Д. Н. Козак. Київ, 2004. 336 с. Асеев Ю.С. Джерела. Мистецтво Київської Русі. Київ: Мистецтво, 1980. 213 с. Баран В., Баран Я. Історичні витоки українського народу. Київ : Гене́за, 2005. 208 с. Баран В.Д. Походження українського народу. Київ, 2002. 194 с. 	

		<p>8. Баран В.Д. Становлення ранньосередньовічних слов'янських культур та основні шляхи розселення слов'ян. Записки НТШ. Львів, 1993. Т.225. С. 59-86.</p> <p>9. Бодрухін В. Феодальна роздробленість і еволюція державності (ХІІ-ХІІІ ст.). Пам'ять століть. 2000. № 4. С.26-30. 10. Бунятян К. П. Давнє населення України: навчальний посібник. Київ : Либідь, 2019. 228 с.</p> <p>11. Бурдо Н. Б. Населення раннього етапу Трипільської культури межиріччя Дністра і Південного Бугу. Київ, 2003. 267 с.</p> <p>12. Відейко М. Ю. Трипільська цивілізація. 2.вид. Київ : Академперіодика, 2013. 184 с.</p> <p>13. Відейко М. Ю. Шляхами трипільського світу. Київ : Наш час, 2017. 296 с.</p> <p>14. Давня історія України: в 3-х томах. Голова ред. кол. П.П. Толочко. Київ : Наукова думка. Том 1: Первісне суспільство / Відповід. ред. В.Н. Станко. 2017. 560 с.</p> <p>15. Залізняк Л. Від склавинів до української нації. Київ : 2014. 256</p> <p>16. Залізняк Л. Нариси стародавньої історії України. Київ : Абрис, 2004. 255 с.</p> <p>17. Залізняк Л. Первісна історія України. Київ, 1999. 264 с.</p> <p>18. Автореферати дисертацій – http://www.lib.ua-ru.net/dissertation/code-07.00.04.html</p> <p>19. http://www.hrono.ru/libris/lib_g/gudz2.php</p> <p>20. Русь Середньовічна (історичний інтернет-альманах) – http://medievalrus.narod.ru/5.http://oldwww.history.kemsu.ru/ISV/Vasutin/Slavyane/LIST2.</p> <p>21. Інститут археології Національної Академії наук України – http://www.iananu.kiev.ua/</p>	
Опис теми	<p>Суть слов'янської проблеми. Наукові погляди на проблему прабатьківщини слов'ян. Історичні джерела про давніх слов'ян. Історіографія проблеми. Господарство давніх слов'ян. Суспільний лад та соціальні відносини. Слов'яни та їх сусіди у добу великого переселення. Державні утворення давніх слов'ян у IV – VII ст.</p>		

ЗМ 2. Політична історія та соціально-економічний розвиток Київської Русі (IX- початок XII ст.).

Тема 4. Історичні передумови утворення Київської держави. Етапи її розвитку.

Результат навчання	Кількість годин: лекції – 2 ПРН 15 практ. - 2	<p>Література:</p> <p>1. Абашина Н., Козак Д., Синиця Є., Терпиловський Р. Давні слов'яни. Археологія та історія: навчальний посібник. Київ : Стародавній світ, 2012. 366 с.</p> <p>2. Александрович В. С., Войтович Л. В. Король Данило Романович. Славені постаті Середньовіччя. Вип. 3. Біла Церква: Вид. Пшонківський О. В., 2013. 240 с.</p> <p>3. Артамонов М.І. Кіммерійська проблема. Археологія. 1973. № 9. С. 3-15.</p> <p>4. Археологія давніх слов'ян: дослідження і матеріали / за ред. Д. Н. Козак. Київ, 2004. 336 с.</p> <p>5. Асєєв Ю.С. Джерела. Мистецтво Київської Русі. Київ: Мистецтво, 1980. 213 с.</p> <p>6. Баран В., Баран Я. Історичні витоки українського народу.</p>	
--------------------	---	---	--

	<p>Київ : Генеза, 2005. 208 с.</p> <p>7. Баран В.Д. Походження українського народу. Київ, 2002. 194 с.</p> <p>8. Баран В.Д. Становлення ранньосередньовічних слов'янських культур та основні шляхи розселення слов'ян. Записки НТШ. Львів, 1993. Т.225. С. 59-86.</p> <p>9. Бодрухін В. Феодальна роздробленість і еволюція державності (XII-XIII ст.). Пам'ять століть. 2000. № 4. С.26-10.</p> <p>10. Бунятян К. П. Давнє населення України: навчальний посібник. Київ : Либідь, 2019. 228 с.</p> <p>11. Бурдо Н. Б. Населення раннього етапу Трипільської культури межиріччя Дністра і Південного Бугу. Київ, 2003. 267 с.</p> <p>12. Відейко М. Ю. Трипільська цивілізація. 2.вид. Київ : Академперіодика, 2013. 184 с.</p> <p>13. Відейко М. Ю. Шляхами трипільського світу. Київ : Наш час, 2017. 296 с.</p> <p>14. Давня історія України: в 3-х томах. Голова ред. кол. П.П. Толочко. Київ : Наукова думка. Том 1: Первісне суспільство / Відповід. ред. В.Н. Станко. 2017. 560 с.</p> <p>15. Залізняк Л. Від склавинів до української нації. Київ : 2014. 256 с.</p> <p>16. Залізняк Л. Нариси стародавньої історії України. Київ : Абрис, 2004. 255 с.</p> <p>17. Залізняк Л. Первісна історія України. Київ, 1999. 264 с.</p> <p>18. Автореферати дисертацій – http://www.lib.ua-ru.net/dissertation/code-07.00.04.html</p> <p>19. http://www.hrono.ru/libris/lib_g/gudz2.php</p> <p>20. Русь Середньовічна (історичний інтернет-альманах) – http://medievalrus.narod.ru/5.http://oldwww.history.kemsu.ru/ISV/Vasutin/Slavyane/LIST2.</p> <p>21. Інститут археології Національної Академії наук України – http://www.iananu.kiev.ua/</p>	
Опис теми	Проблема походження держави у східних слов'ян в історичній науці. Історичні передумови виникнення державності у східних слов'ян. Державні об'єднання східних слов'ян до утворення Київської Русі. Джерела з історії Київської Русі.	
<p>Тема 5. Київська Русь : піднесення і розквіт (кінець X – середина XI ст.)</p>		
Результати навчання	<p>Кількість годин: лекції – 2</p> <p>ПРН 15</p> <p>практик. - 2</p>	<p>Література:</p> <p>1. Абашина Н., Козак Д., Синиця Є., Терпиловський Р. Давні слов'яни. Археологія та історія: навчальний посібник. Київ : Стародавній світ, 2012. 366 с.</p> <p>2. Александрович В. С., Войтович Л. В. Король Данило Романович. Славетні постаті Середньовіччя. Вип. 3. Біла Церква: Вид. Пшонківський О. В., 2013. 240 с.</p> <p>3. Артамонов М.І. Кіммерійська проблема. Археологія. 1973. № 9. С. 3-15.</p> <p>4. Археологія давніх слов'ян: дослідження і матеріали / за ред. Д. Н. Козак. Київ, 2004. 336 с.</p> <p>5. Асєєв Ю.С. Джерела. Мистецтво Київської Русі. Київ: Мистецтво, 1980. 213 с.</p>

		<p>6. Баран В., Баран Я. Історичні витоки українського народу. Київ : Генеза, 2005. 208 с.</p> <p>7. Баран В.Д. Походження українського народу. Київ, 2002. 194 с.</p> <p>8. Баран В.Д. Становлення ранньосередньовічних слов'янських культур та основні шляхи розселення слов'ян. Записки НТШ. Львів, 1993. Т.225. С. 59-86.</p> <p>9. Бодрухін В. Феодальна роздробленість і еволюція державності (XII-XIII ст.). Пам'ять століть. 2000. № 4. С.26-30.</p> <p>10. Бунятян К. П. Давнє населення України: навчальний посібник. Київ : Либідь, 2019. 228 с.</p> <p>11. Бурдо Н. Б. Населення раннього етапу Трипільської культури межиріччя Дністра і Південного Бугу. Київ, 2003. 267 с.</p> <p>12. Відейко М. Ю. Трипільська цивілізація. 2.вид. Київ : Академперіодика, 2013. 184 с.</p> <p>13. Відейко М. Ю. Шляхами трипільського світу. Київ : Наш час, 2017. 296 с.</p> <p>14. Давня історія України: в 3-х томах. Голова ред. кол. П.П. Толочко. Київ : Наукова думка. Том 1: Первісне суспільство / Відповід. ред. В.Н. Станко. 2017. 560 с.</p> <p>15. Залізняк Л. Від склавинів до української нації. Київ : 2014. 256 с.</p> <p>16. Залізняк Л. Нариси стародавньої історії України. Київ : Абрис, 2004. 255 с.</p> <p>17. Залізняк Л. Первісна історія України. Київ, 1999. 264 с.</p> <p>18. Автореферати дисертацій – http://www.lib.ua-gu.net/dissertation/code-07.00.04.html</p> <p>19. http://www.hrono.ru/libris/lib_g/gudz2.php</p> <p>20. Русь Середньовічна (історичний інтернет-альманах) – http://medievalrus.narod.ru/5.http://oldwww.history.kemsu.ru/ISV/Vasutin/Slavyane/LIST2.</p> <p>21. Інститут археології Національної Академії наук України – http://www.iananu.kiev.ua/</p>	
Опис теми	Початок об'єднання східнослов'янських земель навколо Києва. Перші київські князі Олег та Ігор. Київська Русь в часи правління Ольги та Святослава. Піднесення Київської русі в часи Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Політичне становище у Київській Русі в другій пол. XI – на початку XII ст. Володимир Мономах та Мономаховичі.		

Тема 6. Соціально-економічний та культурний розвиток Давньоруської держави.

Результати навчання	Кількість годин:	Література:	
ПРН 15	2 лекції – 2 практ. - 2	<p>1.Абашина Н., Козак Д., Синиця Є., Терпиловський Р. Давні слов'яни. Археологія та історія: навчальний посібник. Київ : Стародавній світ, 2012. 366 с.</p> <p>2.Александрович В. С., Войтович Л. В. Король Данило Романович. Славетні постаті Середньовіччя. Вип. 3. Біла Церква: Вид. Пшонківський О. В., 2013. 240 с.</p> <p>3.Артамонов М.І. Кіммерійська проблема. Археологія. 1973. № 9. С. 3-15.</p>	

	<p>4. Археологія давніх слов'ян: дослідження і матеріали / за ред. Д. Н. Козак. Київ, 2004. 336 с.</p> <p>5.Асєєв Ю.С. Джерела. Мистецтво Київської Русі. Київ: Мистецтво, 1980. 213 с.</p> <p>6.Баран В., Баран Я. Історичні витоки українського народу. Київ : Генеза, 2005. 208 с.</p> <p>7.Баран В.Д. Походження українського народу. Київ, 2002. 194</p> <p>8.Баран В.Д. Становлення ранньосередньовічних слов'янських культур та основні шляхи розселення слов'ян. Записки НТШ. Львів, 1993. Т.225. С. 59-86.</p> <p>9.Бодрухін В. Феодальна роздробленість і еволюція державності (XII-XIII ст.). Пам'ять століть. 2000. № 4. С.26-30.</p> <p>10. Бунятян К. П. Давнє населення України: навчальний посібник. Київ : Либідь, 2019. 228 с.</p> <p>11. Бурдо Н. Б. Населення раннього етапу Трипільської культури межиріччя Дністра і Південного Бугу. Київ, 2003. 267</p> <p>12. Відейко М. Ю. Трипільська цивілізація. 2.вид. Київ : Академперіодика, 2013. 184 с.</p> <p>13. Відейко М. Ю. Шляхами трипільського світу. Київ : Наш час, 2017. 296 с.</p> <p>14. Давня історія України: в 3-х томах. Голова ред. кол. П.П. Толочко. Київ : Наукова думка. Том 1: Первісне суспільство / Відповід. ред. В.Н. Станко. 2017. 560 с.</p> <p>15. Залізняк Л. Від склавинів до української нації. Київ : 2014. 256 с.</p> <p>16. Залізняк Л. Нариси стародавньої історії України. Київ : Абрис, 2004. 255 с.</p> <p>17. Залізняк Л. Первісна історія України. Київ, 1999. 264 с.</p> <p>18.Автореферати дисертацій – http://www.lib.ua-ru.net/dissertation/code-07.00.04.html</p> <p>19. http://www.hrono.ru/libris/lib_g/gudz2.php</p> <p>20. Русь Середньовічна (історичний інтернет-альманах) – http://medievalrus.narod.ru/5.http://oldwww.history.kemsu.ru/ISV/Vasutin/Slavyane/LIST2.</p> <p>21. Інститут археології Національної Академії наук України – http://www.iananu.kiev.ua/</p>		
Опис теми	Київська Русь у системі міжнародних відносин. Київська Русь і Візантія. Відносини Київської Русі з європейськими країнами. Стосунки Київської Русі із країнами Сходу. Відносини Київської русі із кочовими племенами.		
Тема 7. Київська Русь в період роздробленості.			
Результати навчання	Кількість годин: 2 лекції – 2 практ. - 2	Література: 1.Абашина Н., Козак Д., Синиця Є., Терпиловський Р. Давні слов'яни. Археологія та історія: навчальний посібник. Київ : Стародавній світ, 2012. 366 с. 2.Александрович В. С., Войтович Л. В. Король Данило Романович. Славетні постаті Середньовіччя. Вип. 3. Біла Церква: Вид. Пшонківський О. В., 2013. 240 с. 3. Артамонов М.І. Кіммерійська проблема. Археологія. 1973. № 9. С. 3-15. 4.Археологія давніх слов'ян: дослідження і матеріали / за ред. Д. Н. Козак. Київ, 2004. 336 с. 5. Асєєв Ю.С. Джерела. Мистецтво Київської Русі. Київ: Мистецтво,	

	<p>1980. 213 с.</p> <p>6. Баран В., Баран Я. Історичні витоки українського народу. Київ : Генеза, 2005. 208 с.</p> <p>7. Баран В.Д. Походження українського народу. Київ, 2002. 194 с.</p> <p>8. Баран В.Д. Становлення ранньосередньовічних слов'янських культур та основні шляхи розселення слов'ян. Записки НТШ. Львів, 1993. Т.225. С. 59-86.</p> <p>9. Бодрухін В. Феодальна роздробленість і еволюція державності (XII-XIII ст.). Пам'ять століть. 2000. № 4. С.26-30.</p> <p>10. Бунятян К. П. Давнє населення України: навчальний посібник. Київ : Либідь, 2019. 228 с.</p> <p>11. Бурдо Н. Б. Населення раннього етапу Трипільської культури межириччя Дністра і Південного Бугу. Київ, 2003. 267 с.</p> <p>12. Відейко М. Ю. Трипільська цивілізація. 2. вид. Київ : Академперіодика, 2013. 184 с.</p> <p>13. Відейко М. Ю. Шляхами трипільського світу. Київ : Наш час, 2017. 296 с.</p> <p>14. Давня історія України: в 3-х томах. Голова ред. кол. П.П. Толочко. Київ : Наукова думка. Том 1: Первісне суспільство / Відповід. ред. В.Н. Станко. 2017. 560 с.</p> <p>15. Залізняк Л. Від склавинів до української нації. Київ : 2014. 256 с.</p> <p>16. Залізняк Л. Нариси стародавньої історії України. Київ : Абрис, 2004. 255 с.</p> <p>17. Залізняк Л. Первісна історія України. Київ, 1999. 264 с.</p> <p>18. Автореферати дисертацій – http://www.lib.ua-ru.net/dissertation/code-07.00.04.html</p> <p>19. http://www.hrono.ru/libris/lib_g/gudz2.php</p> <p>20. Русь Середньовічна (історичний інтернет-альманах) – http://medievalrus.narod.ru/5.http://oldwww.history.kemsu.ru/ISV/Vasutin/Slavyane/LIST2.</p> <p>21. Інститут археології Національної Академії наук України – http://www.iananu.kiev.ua/</p>	
--	--	--

Опис теми	Причини феодальної роздробленості Київської Русі. Утворення держави монголо-татар та початок їх завоювань. Руські землі під золотоординським ігом.
-----------	--

ЗМ 3. Галицько - Волинська держава.

Тема 8. Джерела з історії та утворення Галицько-Волинської держави.

Результат и навчання ПРН 14	<p>Кількість годин: 2 лекції – 2 прак. - 2</p> <p>Література:</p> <p>1. Абашина Н., Козак Д., Синиця Є., Терпиловський Р. Давні слов'яни. Археологія та історія: навчальний посібник. Київ : Стародавній світ, 2012. 366 с.</p> <p>2. Александрович В. С., Войтович Л. В. Король Данило Романович. Славетні постаті Середньовіччя. Вип. 3. Біла Церква: Вид. Пшонківський О. В., 2013. 240 с.</p> <p>3. Артамонов М.І. Кіммерійська проблема. Археологія. 1973. № 9. С. 3-15.</p> <p>4. Археологія давніх слов'ян: дослідження і матеріали / за ред. Д. Н. Козак. Київ, 2004. 336 с.</p> <p>5. Асєєв Ю.С. Джерела. Мистецтво Київської Русі. Київ: Мистецтво, 1980. 213 с.</p> <p>6. Баран В., Баран Я. Історичні витоки українського народу. Київ : Генеза, 2005. 208 с.</p> <p>7. Баран В.Д. Походження українського народу. Київ, 2002. 194</p> <p>8. Баран В.Д. Становлення ранньосередньовічних слов'янських</p>	
---	---	--

	<p>культур та основні шляхи розселення слов'ян. Записки НТШ. Львів, 1993. Т.225. С. 59-86.</p> <p>9.Бодрухін В. Феодальна роздробленість і еволюція державності (XII-XIII ст.). Пам'ять століть. 2000. № 4. С.26-30. 10. Бунятян К. П. Давнє населення України: навчальний посібник. Київ : Либідь, 2019. 228 с.</p> <p>11. Бурдо Н. Б. Населення раннього етапу Трипільської культури межиріччя Дністра і Південного Бугу. Київ, 2003. 267</p> <p>12. Відейко М. Ю. Трипільська цивілізація. 2.вид. Київ : Академперіодика, 2013. 184 с.</p> <p>13. Відейко М. Ю. Шляхами трипільського світу. Київ : Наш час, 2017. 296 с.</p> <p>14. Давня історія України: в 3-х томах. Голова ред. кол. П.П. Толочко. Київ : Наукова думка. Том 1: Первісне суспільство / Відповід. ред. В.Н. Станко. 2017. 560 с.</p> <p>15. Залізняк Л. Від склавинів до української нації. Київ : 2014. 256 с.</p> <p>16. Залізняк Л. Нариси стародавньої історії України. Київ : Абрис, 2004. 255 с.</p> <p>17. Залізняк Л. Первісна історія України. Київ, 1999. 264 с.</p> <p>18.Автореферати дисертацій – http://www.lib.ua-ru.net/dissertation/code-07.00.04.html</p> <p>19. http://www.hrono.ru/libris/lib_g/gudz2.php</p> <p>20. Русь Середньовічна (історичний інтернет-альманах) – http://medievalrus.narod.ru/5.http://oldwww.history.kemsu.ru/ISV/Vasutin/Slavyane/LIST2.</p> <p>21. Інститут археології Національної Академії наук України – http://www.iananu.kiev.ua/</p>	
--	--	--

Опис теми	Джерела для вивчення історії Галицько-Волинської держави. Галицько-Волинська держава у вітчизняній та зарубіжній історіографії. Галицькі та Волинські землі у X – XII ст. Утворення та основні етапи історичного розвитку Галицько-Волинської держави. Історичні обставини утворення Галицько-Волинської держави. Боротьба за владу в Галицько-Волинській державі у 1205 – 1238 рр.
-----------	---

Тема 9. Державно-політичний устрій та соціально-економічний розвиток Галицько-Волинської держави.

Результати навчання	Кількість годин: 2	Література:
ПРН 15	лекції – 2 практ. – 2	<p>1.Абашина Н., Козак Д., Синиця Є., Терпиловський Р. Давні слов'яни. Археологія та історія: навчальний посібник. Київ : Стародавній світ, 2012. 366 с.</p> <p>2.Александрович В. С., Войтович Л. В. Король Данило Романович. Славетні постаті Середньовіччя. Вип. 3. Біла Церква: Вид. Пшонківський О. В., 2013. 240 с.</p> <p>3.Артамонов М.І. Кіммерійська проблема. Археологія. 1973. № 9. С. 3-15.</p> <p>4. Археологія давніх слов'ян: дослідження і матеріали / за ред. Д. Н. Козак. Київ, 2004. 336 с.</p> <p>5.Асєєв Ю.С. Джерела. Мистецтво Київської Русі. Київ: Мистецтво, 1980. 213 с.</p> <p>6.Баран В., Баран Я. Історичні витоки українського народу. Київ : Генеза, 2005. 208 с.</p> <p>7.Баран В.Д. Походження українського народу. Київ, 2002. 194</p> <p>8.Баран В.Д. Становлення ранньосередньовічних слов'янських культур та основні шляхи розселення слов'ян. Записки НТШ. Львів, 1993. Т.225. С. 59-86.</p>

	Опис теми	<p>9.Бодрухін В. Феодальна роздробленість і еволюція державності (ХІІ-ХІІІ ст.). Пам'ять століть. 2000. № 4. С.26-30. 10. Бунятян К. П. Давнє населення України: навчальний посібник. Київ : Либідь, 2019. 228 с.</p> <p>11. Бурдо Н. Б. Населення раннього етапу Трипільської культури межиріччя Дністра і Південного Бугу. Київ, 2003. 267</p> <p>12. Відейко М. Ю. Трипільська цивілізація. 2.вид. Київ : Академперіодика, 2013. 184 с.</p> <p>13. Відейко М. Ю. Шляхами трипільського світу. Київ : Наш час, 2017. 296 с.</p> <p>14. Давня історія України: в 3-х томах. Голова ред. кол. П.П. Толочко. Київ : Наукова думка. Том 1: Первісне суспільство / Відповід. ред. В.Н. Станко. 2017. 560 с.</p> <p>15. Залізняк Л. Від склавинів до української нації. Київ : 2014. 256 с.</p> <p>16. Залізняк Л. Нариси стародавньої історії України. Київ : Абрис, 2004. 255 с.</p> <p>17. Залізняк Л. Первісна історія України. Київ, 1999. 264 с.</p> <p>18. Автореферати дисертацій – http://www.lib.ua-ru.net/dissertation/code-07.00.04.html</p> <p>19. http://www.hrono.ru/libris/lib_g/gudz2.php</p> <p>20. Русь Середньовічна (історичний інтернет-альманах) – http://medievalrus.narod.ru/5.http://oldwww.history.kemsu.ru/ISV/Vasutin/Slavyane/LIST2.</p> <p>21. Інститут археології Національної Академії наук України – http://www.iananu.kiev.ua/</p> <p>Політичний та соціально-економічний розвиток Галицько-Волинської держави за правління Данила і Василька Романовичів. Зовнішня політика Галицько-Волинської держави: а) відносини з європейськими державами; б) боротьба Данила Галицького з монголо-татарами. Внутрішня і зовнішня політика Льва І Даниловича. Юрій І Львович – король Русі. Галицько-Волинська держава в часи правління Андрія і Лева Юрійовичів. Юрій II (Болеслав) – останній князь Галицько-Волинської держави. Політичний устрій. Влада князя. Місьцеве управління, суд, фінанси. Організація війська.</p>
--	-----------	---

ЗМ 4. Політичний та соціально-економічний розвиток українських земель в складі Великого князівства литовського (друга половина XIV - перша половина XVI ст.)

Тема 10. Політичний та соціально-економічний розвиток українських земель у складі Великого князівства Литовського (II пол. XIV – I пол. XVI ст.)

Результати навчання ПРН 15	Кількість годин: 2 лекції – 2 практ. - 2	<p align="center">Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Абашина Н., Козак Д., Синиця Є., Терпиловський Р. Давні слов'яни. Археологія та історія: навчальний посібник. Київ : Стародавній світ, 2012. 366 с. 2.Александрович В. С., Войтович Л. В. Король Данило Романович. Славетні постаті Середньовіччя. Вип. 3. Біла Церква: Вид. Пшонківський О. В., 2013. 240 с. 3.Артамонов М.І. Кіммерійська проблема. Археологія. 1973. № 9. С. 3-15. 4. Археологія давніх слов'ян: дослідження і матеріали / за ред. Д. Н. Козак. Київ, 2004. 336 с. 5.Асєєв Ю.С. Джерела. Мистецтво Київської Русі. Київ: Мистецтво, 1980. 213 с. 6.Баран В., Баран Я. Історичні витоки українського народу. Київ : Генеза, 2005. 208 с. 7.Баран В.Д. Походження українського народу. Київ, 2002. 194 с. 8.Баран В.Д. Становлення ранньосередньовічних слов'янських культур та основні шляхи розселення слов'ян. Записки НТШ. Львів, 1993. Т.225. С. 59-86. 9.Бодрухін В. Феодална роздробленість і еволюція державності (XII-XIII ст.). Пам'ять століть. 2000. № 4. С.26-30. 10. Бунятян К. П. Давнє населення України: навчальний посібник. Київ : Либідь, 2019. 228 с. 11. Бурдо Н. Б. Населення раннього етапу Трипільської культури межиріччя Дністра і Південного Бугу. Київ, 2003. 267 с. 12. Відейко М. Ю. Трипільська цивілізація. 2.вид. Київ : Академперіодика, 2013. 184 с. 13. Відейко М. Ю. Шляхами трипільського світу. Київ : Наш час, 2017. 296 с. 14. Давня історія України: в 3-х томах. Голова ред. кол. П.П. Толочко. Київ : Наукова думка. Том 1: Первісне суспільство / Відповід. ред. В.Н. Станко. 2017. 560 с. 15. Залізняк Л. Від склавинів до української нації. Київ : 2014. 256 с. 16. Залізняк Л. Нариси стародавньої історії України. Київ : Абрис, 2004. 255 с. 17. Залізняк Л. Первісна історія України. Київ, 1999. 264 с. 18.Автореферати дисертацій – http://www.lib.ua-ru.net/dissertation/code-07.00.04.html 19. http://www.hrono.ru/libris/lib_g/gudz2.php 20. Русь Середньовічна (історичний інтернет-альманах) – http://medievalrus.narod.ru/5.http://oldwww.history.kemsu.ru/ISV/Vasutin/Slaviane/LIST2. 21. Інститут археології Національної Академії наук України – http://www.iananu.kiev.ua/
Опис теми		<p>Державний устрій Великого князівства Литовського Руського і Жемантійського у XIV - поч. XIV ст. ст. Великий князь литовський, його статус і владні повноваження. Місцеві органи управління, їх склад та компетенція. Політико-адміністративний статус українських земель у складі ВКЛ (середина XIV - початок XV ст.). Унія Великого князівства Литовського з Польщею (1385). Початок обмеження автономії українських удільних князівств та її остаточна ліквідація (1471). Зовнішня політика ВКЛ у другій половині XIV - XV ст.</p>

**Тема 11. Виникнення та становлення козацького стану
(друга половина XV ст. - XVI ст.)**

Результати	Кількість	Література:
------------	-----------	-------------

навчання ПРН 14	<p>годин: 2</p> <p>лекції – 2</p> <p>практик. - 2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Абашина Н., Козак Д., Синиця Є., Терпиловський Р. Давні слов'яни. Археологія та історія: навчальний посібник. Київ : Стародавній світ, 2012. 366 с. 2.Александрович В. С., Войтович Л. В. Король Данило Романович. Славетні постаті Середньовіччя. Вип. 3. Біла Церква: Вид. Пшонківський О. В., 2013. 240 с. 3.Артамонов М.І. Кіммерійська проблема. Археологія. 1973. № 9. С. 3-15. 4. Археологія давніх слов'ян: дослідження і матеріали / за ред. Д. Н. Козак. Київ, 2004. 336 с. 5.Асеев Ю.С. Джерела. Мистецтво Київської Русі. Київ: Мистецтво, 1980. 213 с. 6.Баран В., Баран Я. Історичні витоки українського народу. Київ : Генеза, 2005. 208 с. 7.Баран В.Д. Походження українського народу. Київ, 2002. 194 с. 8.Баран В.Д. Становлення ранньосередньовічних слов'янських культур та основні шляхи розселення слов'ян. Записки НТШ. Львів, 1993. Т.225. С. 59-86. 9.Бодрухін В. Феодальна роздробленість і еволюція державності (ХІІ-ХІІІ ст.). Пам'ять століть. 2000. № 4. С.26-30. 10. Бунятян К. П. Давнє населення України: навчальний посібник. Київ : Либідь, 2019. 228 с. 11. Бурдо Н. Б. Населення раннього етапу Трипільської культури межиріччя Дністра і Південного Бугу. Київ, 2003. 267 с. 12. Відейко М. Ю. Трипільська цивілізація. 2.вид. Київ : Академперіодика, 2013. 184 с. 13. Відейко М. Ю. Шляхами трипільського світу. Київ : Наш час, 2017. 296 с. 14. Давня історія України: в 3-х томах. Голова ред. кол. П.П. Толочко. Київ : Наукова думка. Том 1: Первісне суспільство / Відповід. ред. В.Н. Станко. 2017. 560 с. 15. Залізняк Л. Від склавинів до української нації. Київ : 2014. 256 с. 16. Залізняк Л. Нариси стародавньої історії України. Київ : Абрис, 2004. 255 с. 17. Залізняк Л. Первісна історія України. Київ, 1999. 264 с. 18.Автореферати дисертацій – http://www.lib.ua-ru.net/dissertation/code-07.00.04.html 19. http://www.hrono.ru/libris/lib_g/gudz2.php 20. Русь Середньовічна (історичний інтернет-альманах) – http://medievalrus.narod.ru/5.http://oldwww.history.kemsu.ru/ISV/Vasutin/Slavyane/LIST2. 21. Інститут археології Національної Академії наук України – http://www.iananu.kiev.ua/
Опис теми	<p>Історіографія проблеми. Причини та історичні обставини появи військово-служилої людності на порубіжжі зі Степом. Перші документальні згадки про українське козацтво. Джерела формування та поповнення козацтва, його організація та військова справа, заняття, місця дислокації. Виникнення Запорозької Січі та перші походи запорожців проти татар, Туреччини. Дмитро Вишневецький (Байда).</p>

Лектори, к.п.н., доцент
д.п.н., професор

Т.Є. Шевчук
Ю.П. Олексін

